

crkva u svijetu

OSVRTI I PRIKAZI

»CRKVA DANAS I SUTRA«

Akti 55. splitske sinode, Crkva u svijetu, 1988.

Drago Šimundža

Sinode su stara ustanova u Crkvi. Cilj im je proučavanje konkretnih prilika i donošenje statutarnih odluka u smislu boljeg pastoralnog rada; u službi su produbljanja nauke i učvršćivanja crkvenog života. U pojedinim su razdobljima više dolazile do izražaja nego danas. No i danas ih Crkva potiče, na dijecezanskoj i interdijecezanskoj razini. Pod tim vidom održana je i 55. splitska sinoda, nakon 235 godina, u dva roka: od 10. do 13. prosinca 1986. i od 21. do 23. travnja 1987. godine. Pripreme su, naravno, trajale duže, od 1982. Tijekom priprema razvijao se je i dopunjavao program rada i metode pristupa sinodalnim temama. Brojni suradnici s predstojnicima pojedinih sekcija na čelu pripremali su materijale. Relacije su navrijeme dostavljene svim članovima. Na zasjedanju, za vrijeme održavanja sinode, ponovno su izložene, te su o njima vijećali svi članovi s nadbiskupom na čelu. U konačnu su redakciju uključene nove misli i važne dopune. Tekstove je proučio nadbiskup dr. Frane Franić, obavio teološku redakciju i kao zakonodavac potvrdio statutarnu vrijednost sinodalnih zaključaka. Po njegovoj odluci *Crkva u svijetu* je izdala *Akte*, pošto sam kao urednik izdanja obavio tehničku obradu i lektorsku redakciju. Budući da je riječ o sadašnjem i sutrašnjem stanju Crkve, *Akti* su izišli pod općim naslovom »*Crkva danas i sutra*«.

Pred nama je, dakle, novo djelo eklezijalne naravi, vrlo značajno u svom teološkom, teorijskom, i pastoralnom, praktičnom liku. To više što 55. splitska sinoda nije tretirala jedan ili drugi segment iz našeg konkretnog pastoralnog života, nego je, kako ćemo vidjeti, obuhvatila svu važniju problematiku Crkve u njezinu pastoralnom radu, s više vidika. Baš zbog toga o ovoj se knjizi može govoriti s dva stajališta: pod vidom njezine konkretnosti i statutarne vrijednosti za splitsko-makarsku nadbiskupiju, u smislu njezinih praktičnih naputaka i smjernica, većih ili manjih uspjeha i nedostataka, odnosno — s drugog gledišta — o njezinu širem teološkom i pastoralnom usmjerenju, u čemu je vrlo ekspresivna, pod vidom opće eklezijologije i suvremene koncilske orijentacije, na širem planu, bez zaustavljanja na njezinoj ulozi i značenju u mjesnoj Crkvi.

Namijenjena prije svega svom izvornom poslanju, splitska je sinoda pošla od naših konkretnih prilika. Zbog toga je, makar uvodno, zastala časom *na povi-*

jesti sabora i sinoda (23—36), koje su se održavale na području nadbiskupije te se — što je još važnije — zaustavila *pred konkretnim stanjem religiozne stvarnosti i života* u splitsko-makarskoj Crkvi (37—43). Prilike nisu sjajne. Zato se i održava sinoda. Novo vrijeme učinilo je i čini svoje i na našem području. Statistički podaci, koliko god bili varljivi, imaju i svoju vrijednost, barem kao općeniti pokazatelji i svjedoci određenih (s)kretanja.

Glavni korpus sinode slijedi nakon uvodnih povijesnih i socio-religijskih podataka. Obuhvaća sedam dijelova: I. *Crkva u samoj sebi* (45—135); II. *Riječ Božja u Crkvi* (137—195); III. *Sakramenti u Crkvi* (197—270); IV. *Crkva u dijalogu — Odnos Crkve prema drugima* (271—290); V. *Karitativno djelovanje u Crkvi* (291—295); VI. *Crkva i materijalna dobra* (297—323); VII. *Uprava u Crkvi* (325—346).

Svaki od ovih dijelova uključuje u sebi redovito više poglavlja, koja su artikulirana u svoje potpudjele i statutarne jedinice s izrazito teološkim okvirom i pastoralno smjerodavnim određenjima.

I. *Crkva u samoj sebi* podijeljena je u 6 poglavlja: 1. Bit Crkve, 2. Opći poziv na svetost u Crkvi, 3. Sveti službenici i članovi ustanova posvećenog života, 4. Laici u Crkvi, 5. Poziv žene u Crkvi, 6. Štovanje blažene Djevice i svetaca.

II. *Riječ Božja u Crkvi* ima 10 poglavlja: 1. Crkva i riječ Božja, 2. Evangelizacija, 3. Propovijedanje, 4. Katehizacija, 5. Misije, 6. Pastoral obitelji, 7. Pastoral vjerski ravnodušnih, 8. Pastoral selilaca, 9. Pastoral turista, 10. Pastoral pomoraca.

III. *Sakramenti u Crkvi* obrađeni su pojedinačno, u 7 poglavlja, od 2. do 8; teološki i pastoralno. Priključena su im još tri poglavlja, 1. Crkva kao sakrament (koje teološki utvrđuje sakramentalnu ulogu Crkve), te 9. Crkveni sprovodi i 10. Pučke pobožnosti.

IV. U četvrtom je dijelu prikazan *odnos Crkve prema drugima* u dva poglavlja: 1. Dijalog i odnos Crkve prema drugima, 2. Dijalog s ljudskim kulturama. Ukratko je izložen i smjerodavno naznačen odnos mjesne Crkve prema općoj i drugim krajevnim i mjesnim Crkvama, zatim prema drugim kršćanskim i nekršćanskim zajednicama, te prema onima koji ne vjeruju i, konačno, prema društvu i zemaljskim vrednotama i, šire, prema ljudskim kulturama.

V. *Karitativno djelovanje u Crkvi* zaustavlja se na karitasu mjesne Crkve. Na temelju općih kršćanskih stajališta i naših prilika daje smjernice i uputstva za djelotvorni kršćanski karitas i dobrotvorni rad u tom važnom pozivu Crkve.

VI. *Crkva i materijalna dobra* obuhvaća dva poglavlja. U prvom se govori o materijalnim dobrima u mjesnoj Crkvi, u drugom o gradnji novih i obnovi starih crkvenih objekata.

VII. Glavni korpus sinode završava sedmim dijelom: *Uprava u Crkvi*. Riječ je, u prvom poglavlju, o upravi u mjesnoj Crkvi, u splitsko-makarskoj nadbiskupiji; u drugom je poglavlju izložen važan vid života u Crkvi: Dijalog unutar Crkve.

Osim ovih službenih dijelova, koji, kako rekosmo, tvore korpus sinodalnih akata, u knjizi su na samom početku doneseni Važniji dokumenti o sazivu i radu 55. splitske sinode (7—20) i. uvodno, Odredba nadbiskupa dr. Frane Franića o proglašenju akata 55. splitske sinode (5—6). Na kraju su, u Dodatku (347—372), uključene dvije Nadbiskupove propovijedi, prva prigodom otvaranja, druga povodom završetka sinode, zatim kratka Kronika i Važnija pisma i telegrami koji su poslani sinodj ili ih je sinoda uputila za vrijeme svoga zasjedanja.

Značajan prilog ili, bolje, pomoćni registar cjelokupnog djela jest Stvarno kazalo (373—409). Izradio ga je vrlo nijansirano i stručno dr. Ivan Jakulj. Ono pomaže da se brzo i iscrpno informiramo o pojedinim pojmovima, teološkim i pastoralnim temama, o smjernicama i statutarnim odredbama

sinode. Naravno, opće kazalo (410—416) omogućuje kratki pregled obuhvaćene tematike.

Što ćemo konačno kazati o sinodanim aktima ili, točnije, o ovoj knjizi?

Mada sam u stvari bio sklon sužavanju sinodalnih izlaganja, užem izboru tema i određenijih statutarних usmjerenja, što bi sinodi u našoj konkretnosti, po mom mišljenju, više odgovaralo, danas, kad nakon mukotrpnā rada i goleme brige nadbiskupa Franića ponovno prečitavam sinodalne akte, osjećam da su oni baš ovakvi kakvi jesu značajan prilog pastoralnoj razradi primijenjene teologije u našoj Crkvi. U duhu su vremena i teoloških kretanja. Nemaju oštre statutarne određenosti, ali zato imaju duh koncilске usmjerenosti i poticajne inicijative. Na mahove su, doduše, razvučeni ili ponegdje, previše uopćeni, široki. No, u cjelini su aktualni i dovoljno smjerodavni. Obogaćeni su koncilskom metodom unutrašnje povezanje teološkog, teologijskog i praktičnog pastoralnog dopunjavanja i suodnosa teorije i prakse, zahtjeva i potreba. Svjedok su jednog vremena i njegovih nastojanja.

Zbog toga, gledajući na sinodalne akte kroz prizmu knjige koja nam je u rukama, možemo potvrditi da je u njoj sadržana sinteza eklezijalne znanosti, kroz nutarnju simbiozu teološkog pologa i pastralnih potreba koje nam se nameću. Sve ono što naša mjesna Crkva — a i, šire, domovinska Crkva — radi i živi, dapače i više: što bi trebala raditi i kako bi trebala živjeti, sadržano je u ovom izdanju. U tom smislu možemo ispravno shvatiti i njezin naslov: *Crkva danas i sutra*. On cjelovito izražava smisao i poruku ovog svojevrsnog kodeksa naših obaveza i praktičnih određenja našega crkvenog prostora i vremena.

O pojedinim dijelovima, poglavljima i stavovima, kao i o općem postupku, metodi i obuhvatnosti sinode može se, sigurno, raspravljati i kritički pisati. Međutim, vrijednost ovog izdanja nije sporna. Mnogostruko je obogatilo našu eklezijalnu teologiju i pastoralnu praksu. Prva posljeratna i pokoncilska sinoda u našoj domovinskoj Crkvi, splitska je sinoda smjer i putokaz drugima. Bez obzira hoće li se oni zaustaviti na široj ili užoj tematici, u njoj će naći dovoljno gradiva za svoja, možda ponešto drugačija gledišta, određnicu za slične ili, zbog svojih prilika, drugačije izražene savjete i smjerodavne postuke.

Prednost je splitske sinode što je obilno zahvatila u teološka, psihološka i pedagoška postignuća, koja su je obogatila. Uz cjelovitost tematike poslužila se je stručnom obradom koja je unijela u izlaganja i zaključke teološku fundiranost, životnu stvarnost i dodatnu današnju psiho-pedagošku motivaciju. Usmjerenja nisu ostala na samim konstatacijama i administrativnim odredbama, nego su teološki, crkveno, pravno i disciplinski osvijetljena. Pojedini su dijelovi, a često i pojedina poglavlja, tako opširno i studijski obrađeni da prelaze u prave studije, teološke ili praktično pastoralne rasprave i članke. Zapravo, Akti 55. splitske sinode više su studijski nego statutarно pisani.

Svi se zaključci uzajamno izvode iz teološke podloge i pastoralne orijentacije. Teologijska je strana, u smislu opće nauke, vrlo prisutna; na mahove zasjenjuje konkretnosti i upute. Posljedica je to metodskog pristupa koji nije težio za juridičkim statutima, poput starih sinoda, nego za koncilskim postupkom uzajamnog teološko-pastoralnog izlaganja, s jasnim smjernicama razborite akomodacije vremenu i konkretnim okolnostima, s očitim naglascima aktualizacije evanđeoskog duha i potvrđivanja kršćanske svijesti u vremenu i prostoru u kojima živimo.

Knjiga je namijenjena širokoj publici, jer sinoda je stvar svega naroda Božjega. Dobro će doći mnogima i izvan splitsko-makarske nadbiskupije. Bitno je određuju i u tom smislu preporučuju njezine temeljne značajke: 1. *cjelovitost crkvene, eklezijalne tematike*, poglavito pastoralne prakse, 2. *metodski postupak koncilskog nadahnuća*, teologijsko-pastoralni način izlaganja, i 3. *sadržajna razrađanost opsežnog gradiva*. To joj, unatoč širini, potvrđuje vrijednost praktičnog priručnika, kodeksa primijenjene teologije na svim područjima našega današnjeg i sutrašnjeg pastoralnog rada i života.